

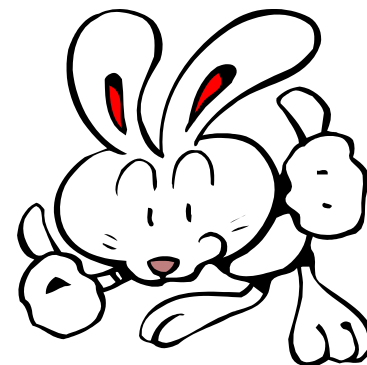
Ekonomia opodatkowania konsumpcji – perspektywa międzynarodowa.

Literatura dotycząca opodatkowania międzynarodowego dóbr dzieli się na trzy nurty:

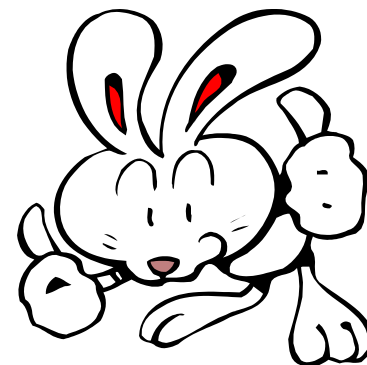
1. Wybór zasady kraju pochodzenia lub kraju przeznaczenia
2. Konkurencja podatkowa w zakresie dóbr
3. Harmonizacja opodatkowania konsumpcji

Zasada kraju pochodzenia czy kraju przeznaczenia? (1)

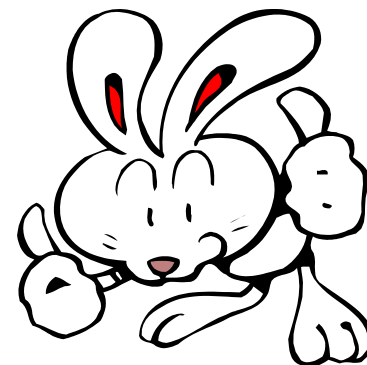
- 1) VAT jest mieszany (zasada kraju przeznaczenia dominuje, ale nie obejmuje wszystkiego zwłaszcza handlu przygranicznego, częściowo wysyłkowego itp.);
- 2) Zasada przeznaczenia jest optymalna, bo cena otrzymywana przez producentów jest taka sama produkcja jest efektywna;
- 3) Zasada kraju pochodzenia zapewnia natomiast efektywność wymiany (te same ceny dla konsumentów);

Zasada kraju pochodzenia czy kraju przeznaczenia? (2)

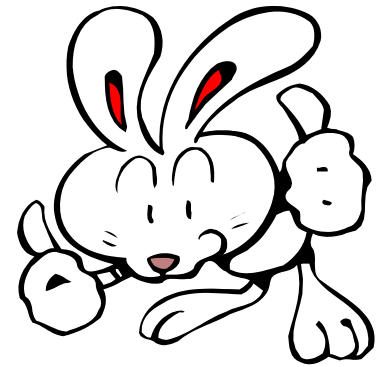
- 1) Przy zróżnicowaniu stawek podatkowych lub bezkosztowym przemieszczaniu się czynników produkcji między państwami zasada kraju pochodzenia wymaga ujednoczenia stawek podatkowych (zwłaszcza w krajach małych). W krajach dużych opłacalne jest silniejsze opodatkowanie dóbr eksportowanych (bo ciężar opodatkowania ponoszą częściowo konsumenci za granicą);
- 2) Stawki zróżnicowane są natomiast możliwe przy zasadzie kraju przeznaczenia, podobnie jak zwolnienie dóbr pośrednich z opodatkowania.

Zasada kraju pochodzenia czy kraju przeznaczenia? (3)

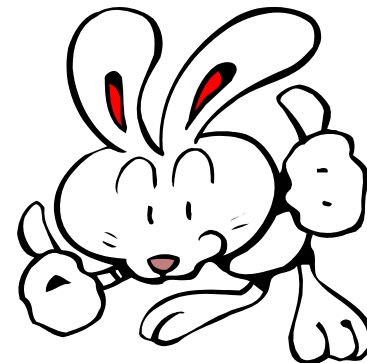
- 1) Zasada kraju pochodzenia uwzględnia preferencje państw co do poziomu dostarczanych dóbr publicznych;
- 2) Zasada kraju pochodzenia ogranicza koszty kontroli na granicach i nie wymaga stosowania rozliczeń międzypaństwowych, ale jest podatna na konkurencję podatkową.
- 3) Zasada kraju przeznaczenia, sprzyja natomiast nadmiernemu opodatkowaniu.

Problem

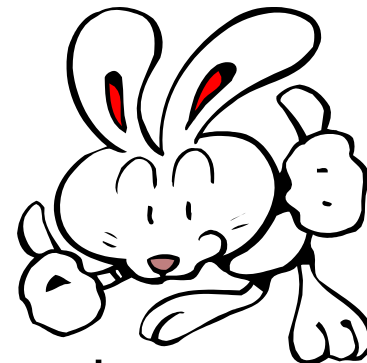
- 1) Efektywność produkcji może jednak nie być spełniona przy zasadzie przeznaczenia, bo nie ma międzynarodowego mechanizmu transferowego kompensującego straty podatkowe [Keen, Wildasin, 2004].
- 2) Wówczas zasadzie przeznaczenia powinny towarzyszyć cła (podatki na handel międzynarodowy) lub transfery międzyrządowe. Jeżeli nie jest to możliwe, to należy wprowadzić zasadę kraju pochodzenia lub przy metodzie przeznaczenia zwracać podatek za dobra krajowe.

Zasada generalna (1)

Jeśli podatki pośrednie obejmowałyby wszystkie dobra tymi samymi stopami podatkowymi, w warunkach konkurencji doskonałej i przy w pełni elastycznych cenach producenta, to obie zasady opodatkowania (zasada kraju pochodzenia i kraju przeznaczenia) są równoważne.

Zasada generalna (2)

Wynika z tego, że zamiana zasady przeznaczenia na zasadę kraju pochodzenia nie powoduje zmian w gospodarce, jeśli stawki są jednorodne [Berglas, 1981; Lockwood, 1993].

Opodatkowanie w kraju pochodzenia oznacza jednakowe opodatkowanie wszystkich czynników produkcji.

Przy zasadzie kraju pochodzenia i braku opodatkowania dóbr pośrednich struktura produkcji ulega zaburzeniu: Państwa z niskim opodatkowaniem specjalizują się w produkcji dóbr konsumpcyjnych, a te o wysokim – w inwestycyjnych. (Można tego uniknąć pozwalając na odliczanie ceny brutto a nie tylko podatku).

Zasada generalna (3)

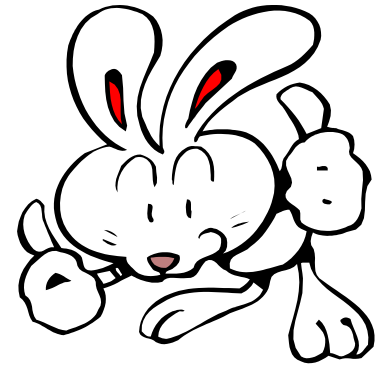

W przypadku niedoskonałej konkurencji wyniki są inne: zasada kraju przeznaczenia jest lepsza [Haufler, Schjelderup, Stähler, 2005; Keen, Lahiri, 1998], gdy koszty transportowe są wysokie (rząd woli wysokie opodatkowanie importu i niskie eksportu), zaś zasady kraju pochodzenia, gdy koszty te są niskie (rząd woli niskie opodatkowanie importu i wysokie eksportu).

Jeżeli zatem integracja gospodarcza zmniejsza koszty handlu a na rynku przeważają oligopole to powinno się wprowadzić zasadę kraju pochodzenia.

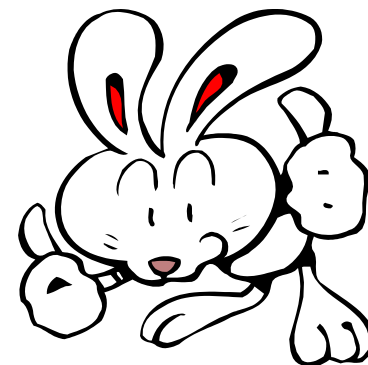
Zasada kraju pochodzenia pozwala lepiej przejąć rentę ekonomiczną niż zasada kraju przeznaczenia (ale może rządy nie chcą tej renty przejmować?)

Zasada generalna (4)

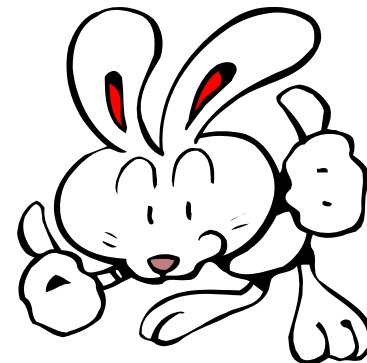
Jedynie w przypadku mobilności przedsiębiorstw zasada kraju przeznaczenia może być lepsza w sytuacji występowania oligopolu [Haufler, Pflüger, 2004]

Ograniczona zasada kraju pochodzenia

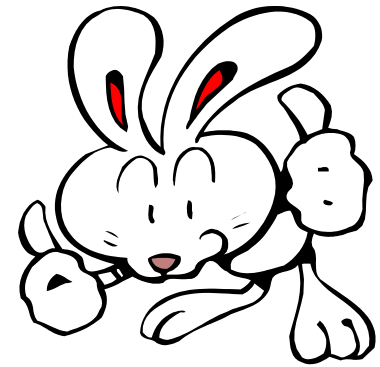
- 1) Możliwe jest też stosowanie ograniczonej zasady kraju pochodzenia (*restricted origin principle*), w której w dobra wymieniane z reszta świata są opodatkowane zgodnie z zasadą kraju przeznaczenia, natomiast pozostałe dobra handlowane wewnątrz unii - według zasady kraju pochodzenia [Lockwood, de Meza, Myles, 1994a; 1995; Genser, 1996].
- 2) Ogranicza to koszty administracyjne kontroli granicznej w handlu z resztą świata.
- 3) Wymaga jednak ujednoczenia stawek lub wprowadzenia transferów międzynarodowych [Berglas, 1981].

Jednostronna ograniczona zasada kraju pochodzenia

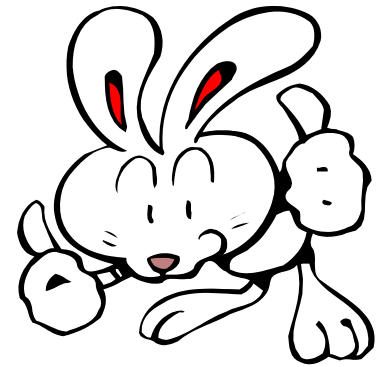
- 1) jednostronna ograniczona zasada kraju pochodzenia (*non-reciprocal restricted origin*) [Genser, 1996] polega na opodatkowaniu eksportu z unii i zwolnieniu importu do unii z opodatkowania, przy pozostawieniu opodatkowania nakładanego na eksport z unii przez kraj trzeci.
- 2) W efekcie eksport z unii jest podwójnie opodatkowany, co jednak nie rodzi konsekwencji alokacyjnych, jeśli płace w krajach unijnych spadną proporcjonalnie do podatku nałożonego na eksport.
- 3) Zamiast płac, dostosować może się kurs wspólnej waluty unijnej względem waluty kraju trzeciego.
- 4) Rozwiązanie to ma sens, jeśli płace są relatywnie sztywne lub występuje bezrobocie [Lockwood, de Meza, Myles, 1994a].

Wpływ zasad na zniekształcenia w modelach równowagi (1)

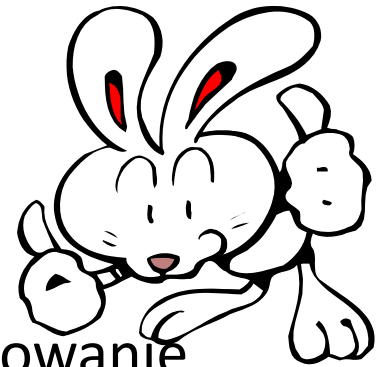
- 1) Zasada kraju przeznaczenia zniekształca tylko wymianę międzypokoleniową (podaż pracy jest uważana za stałą), podczas gdy zasada kraju pochodzenia ma również wpływ na rozkład bogactwa między krajami oraz efektywność opodatkowania w czasie.
- 2) Wprowadzenie zasady kraju przeznaczenia zmniejsza konsumpcję bieżącą, podwyższając poziom oszczędności i poprawiając sytuację państwa na rynku międzynarodowym (zarówno rachunek bieżący, jak i międzynarodową pozycję inwestycyjną).

Wpływ zasad na zniekształcenia w modelach równowagi (2)

- 1) W przypadku wprowadzenia zasady kraju pochodzenia reforma taka nie wpływa na oszczędności, natomiast przejściowo zmniejsza relację kapitału do pracy. W efekcie przejściowemu osłabieniu ulega konsumpcja, natomiast poprawie (czasowej) ulega rachunek bieżący (spada popyt na kapitał i konsumpcja bieżąca).
- 2) Przejście z zasady kraju przeznaczenia na zasadę kraju pochodzenia, oznacza odejście od opodatkowania bogactwa posiadanego przez rezydentów na rzecz opodatkowania krajowych i zagranicznych właścicieli kapitału. Zasada kraju pochodzenia pozwala więc na wyeksportowanie części obciążeń podatkowych za granicę.

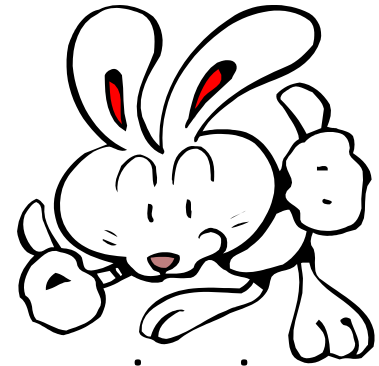
Synteza Lockwooda [2001]

W przypadku dwóch państw stosujących opodatkowanie eksportu i importu, decydują trzy efekty: efekt konsumenta (reakcja wielkości zakupów dokonywanych za granicą przez konsumentów na zmianę tamtejszego opodatkowania towarów), efekt producenta (zmienny narzut w stosunku do kosztu krańcowego w zależności od cen jakie otrzymują producenci, zależnym od opodatkowania dóbr) i efekt renty (czysty zysk, gdy rynek nie jest doskonale konkurencyjny):

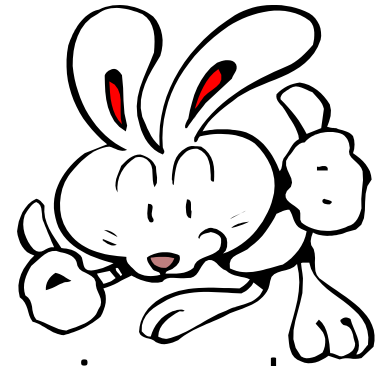
- opodatkowanie w przypadku zasady kraju przeznaczenia jest wyższe, niż w przypadku zasady kraju pochodzenia, jeśli dobra są odpowiednio silnymi substytutami. Dobra, które nie są silnie substytucyjnie nie są też nisko opodatkowane, nawet przy zastosowaniu zasady kraju pochodzenia;

Synteza Lockwooda [2001]

- im więcej krajów konkuruje w równowadze, tym więcej obciążenia podatkowego może być przerzucone na zagranicę, co podwyższa podatki w przypadku stosowania zasady kraju pochodzenia (choć poziom substytucyjności też może rosnać);
- zastosowanie takich samych stóp podatkowych przez oba kraje powoduje, że uzyskane równowagi nie są takie same przy stosowaniu zasady kraju pochodzenia i przeznaczenia, z wyjątkiem doskonałej konkurencji połączonej z brakiem mobilności pracy;

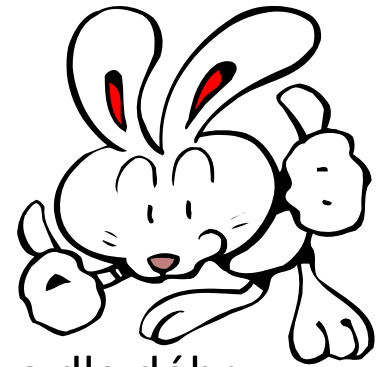
Synteza Lockwooda [2001]

- harmonizacja podatkowa w przypadku stosowania zasady kraju przeznaczenia ma sens tylko, jeśli występują niedoskonałości rynku (niemobilność pracy lub renta ekonomiczna) i to tylko, jeżeli opodatkowanie dobra importowanego jest wyższe niż opodatkowanie dobra eksportowanego a więc jeżeli podatki pełnią rolę protekcyjną dla rynku krajowego (podobnie jak cła). W tym kontekście nie ma sensu ani odgórne ustalanie wspólnej stawki opodatkowania, ani stawki minimalnej.

Założenia	Rodzaj efektu	Państwo - Lewiatan		Państwo maksymalizujące użyteczność obywateli	
		Zasada kraju przeznaczenia	Zasada kraju pochodzenia	Zasada kraju przeznaczenia	Zasada kraju pochodzenia
Doskonała konkurencja	Efekt konsumenta przy zasadzie kraju pochodzenia	Brak reform, bowiem rozwiązanie jest efektywne	Wzrost obu podatków, jeśli są substytutami lub obniżka, jeśli są komplementarne	Brak reform, bowiem rozwiązanie jest efektywne	Wzrost obu podatków, jeśli są odpowiednio silnymi substytutami, a jeśli nie to obniżka opodatkowania
Doskonała mobilność pracy					
Doskonała konkurencja	Efekt konsumenta przy zasadzie kraju pochodzenia Efekt producenta przy obu zasadach	Obniżenie opodatkowania importu i wzrost opodatkowania eksportu (to ostatnie o ile dobra są substytutami, jeśli nie, to należy opodatkowanie eksportu obniżyć)	Niewielkie zwiększenie obu podatków	Obniżenie opodatkowania importu i wzrost opodatkowania eksportu (to ostatnie o ile dobra są substytutami, jeśli nie, to należy opodatkowanie eksportu obniżyć)	Niewielkie zwiększenie obu podatków o ile dobra są odpowiednio silnie substytucyjne
Brak mobilności pracy					
Niedoskonała konkurencja	Efekt konsumenta przy zasadzie kraju pochodzenia Efekt renty przy obu zasadach	Obniżenie opodatkowania importu i wzrost opodatkowania eksportu (to ostatnie o ile dobra są substytutami, jeśli nie, to należy opodatkowanie eksportu obniżyć)	Niewielkie zwiększenie obu podatków, jeśli są one substytutami lub ich zmniejszenie, jeśli dobra są komplementarne	Obniżenie opodatkowania importu i wzrost opodatkowania eksportu (to ostatnie o ile dobra są substytutami, jeśli nie, to należy opodatkowanie eksportu obniżyć)	Obniżenie obu podatków, jeśli dobra są komplementarne lub słabo substytucyjne i podniesienie podatków, jeśli są odpowiednio silnie substytucyjne

Konkurencja podatkowa (zasada kraju pochodzenia)

Zasada kraju pochodzenia powoduje konkurencję podatkową dla dóbr substytucyjnych międzynarodowo (produkowanych w różnych miejscach) i zbyt wysokie opodatkowanie dla dóbr unikatowych (eksport obciążeń podatkowych).

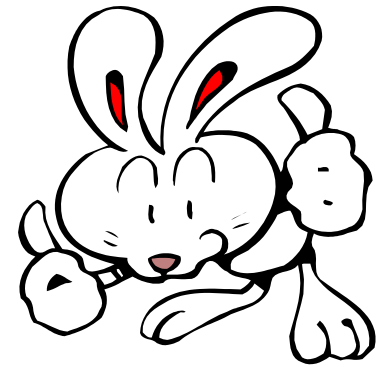
Opodatkowanie nie może być przy tym zbyt wysokie, bo dobra mogą być produkowane wszędzie.

Asymetria opodatkowania wzrost podatku w kraju o wysokim opodatkowaniu korzystny dla opodatkowania w kraju o niskim opodatkowaniu, ale nie odwrotnie bo ciężar podatkowy przesuwa się do kraju o wysokim opodatkowaniu [Haufler, 1998].

Wzrost podatków w obu krajach to wzrost efektywności bo podatki są zbyt niskie bez kooperacji [de Crombrughe, Tulkens, 1990].

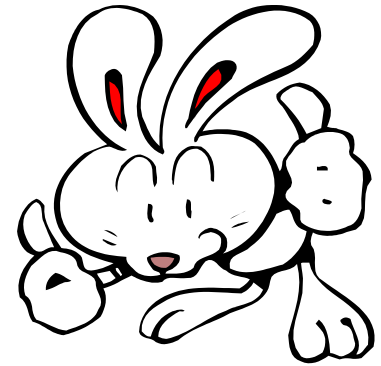
Podatki rosną gdy rosną koszty transportu [Kanbur, Keen, 1993] .

Konkurencja podatkowa (zasada kraju przeznaczenia)

Nie powoduje konkurencji podatkowej, ale w praktyce nie jest stosowana w sposób czysty (mamy system mieszany w UE), stąd można oczekiwać, że stawki podstawowe są więc zbyt wysokie, natomiast stawki obniżone stosowane zbyt szeroko [Belan, Gauthier, 2008].

Harmonizacja podatkowa

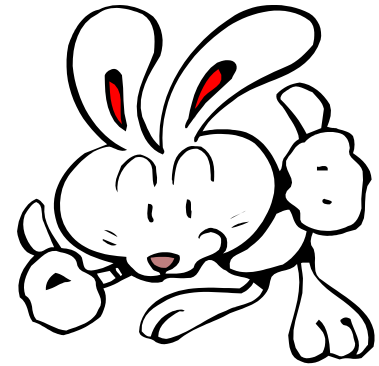
Daje poprawę w sensie Pareto, na pewno gdy są transfery międzynarodowe. Bez transferów warunki poprawy efektywności są nierealne (doskonała konkurencja, symetryczne państwa, brak efektu dochodowego, brak mieszanych efektów cenowych dla dóbr używanych do produkcji i konsumpcji itp.).

Niektóre prace wskazują że harmonizacja może być wskazana dla oligopolu i zasady kraju przeznaczenia [Keen, Lahiri, 1998; 1993; Keen, Lahiri, Raimondos-Møller, 2002].

Podobnie harmonizacja może być wskazana dla zasady kraju pochodzenia, ale pod warunkiem że występują transfery międzynarodowe [Lopez-Garcia, 1996]. Dla państw asymetrycznych i zasadzie kraju pochodzenia lepsze jest ustalenie opodatkowania minimalnego.

Efekty aglomeracyjne, wielkość kraju i niska efektywność sprzyjają wyborowi zasady kraju pochodzenia a ich niski poziom – zasady kraju przeznaczenia.

Reformy:

1. Wprowadzenie zasady kraju pochodzenia (konkurencja, zaburzenia wymiany z resztą świata przez podwójne opodatkowanie, jeśli świat stosuje zasadę kraju przeznaczenia);
2. Wprowadzenie międzynarodowej izby clearingowej (dokonującej transferów wpływów podatkowych) (koszty, pokusa osłabienia kontroli podatkowej, w zasadzie jest to obciążanie dostawy wewnątrzspółnotowej i kredytowanie nabycia wewnątrzspółnotowego przez transfery);
3. Przyjęcie ujednoliconej stopy opodatkowania między przedsiębiorstwami i zróżnicowanych stóp podatkowych w przypadku sprzedaży finalnej (tzw. *Viable Integrated VAT – VIVAT*) (ograniczamy problemy ale one nie znikają bo podatek jest wciąż zróżnicowany dla odbiorców finalnych).